

RÄDSLÅ URHOLKAR SJÄLEN

AV RAINER
WERNER
FASSBINDER

MALMÖ
STADSTEATER

**SUSANNE
KARLSSON**

JOHN NJIE

**SANDRA
STOJILJKOVIC**

DILAN AMIN

**MAGDALENA
ESHAYA**

**NICLAS
FRANSSON**

PREMIÄR PÅ INTIMAN 4 MARS 2023

KONSTNÄRLIGT TEAM

ÖVERSÄTTNING OCH EPILOG

Khashayar Naderehvandi

ÖVERSÄTTNING

Johanne Lykke Naderehvandi

FÖRLAG: Nordiska APS

REGI Helle Rossing

SCENOGRAFI OCH KOSTYM

Siri Areyuna Wilhelmsson

LJUS Sofie Gynning

LJUD Jonatan Eklund

MASKKONCEPT Siri Areyuna

Wilhelmsson och Helle Rossing

MASK Siv Nyholm

DRAMATURG Anton Elmgren

I ROLLERNA

EMMI KUROWSKI – Susanne Karlsson

EL HEDI BEN SALEM M'BAREK

MOHAMMED MUSTAFA – John Njie

(praktikant från Teaterhögskolan i Luleå)

BARTENDERN LINDA – Sandra Stojiljkovic

SARA, TJEJEN PÅ PUBEN – Dilan Amin

FUAD – Magdalena Eshaya

BARGÄST – Niclas Fransson

GRANNEN AGNETA – Magdalena Eshaya

GRANNEN EVA – Sandra Stojiljkovic

GRANNEN KERSTIN – Dilan Amin

STÄDERSKAN ANNA – Niclas Fransson

STÄDERSKAN MALIN

– Magdalena Eshaya

STÄDERSKAN ÅSA – Dilan Amin

DOTTERN JENNIFER – Sandra Stojiljkovic

SVÄRSONEN MARKUS – Niclas Fransson

SONEN MARTIN – Magdalena Eshaya

SONEN DANIEL – Dilan Amin

HYRESVÄRDENS SON HASSE

– Niclas Fransson

SERVITÖREN PÅ RESTAURANGEN

– Magdalena Eshaya

RESTAURANGGÄSTER

– Sandra Stojiljkovic, Niclas Fransson

HANDLAREN LASSE – Niclas Fransson

HANDLAREN MARIANNE

– Magdalena Eshaya

YOLANDA – Niclas Fransson

POLISEN – Dilan Amin

CHEFEN PÅ YARDEN – Niclas Fransson

YARDENARBETARE – Dilan Amin,

Magdalena Eshaya, Sandra Stojiljkovic

LÄKARE – Dilan Amin, Niclas Fransson,

Magdalena Eshaya, Sandra Stojiljkovic

*OBS! I föreställningen förekommer
det starkt blinkande ljus och rök.
Röken är helt ofarlig.*

FASSBINDERS FÖRFRÄMLIGANDE BLICK

EN INTERVJU MED REGISSÖR HELLE ROSSING

Rädsla urholkar själen (Angst Essen Seele Auf) är ursprungligen en film från 1974 skapad av en av världens mest hyllade regissörer, tyske Rainer Werner Fassbinder. Brigitte Mira spelar Emmi som inleder en relation med den betydligt yngre marockanska gästarbetaren El Hedi, spelad av Fassbinders musa och livs stora kärlek El Hedi Ben Salem. Filmen utforskar den utstötning Emmi och El Hedi möter i ett samhälle som ännu inte gjort upp med sitt nazistiska förflutna.

Inför premiären av vår dramatisering av *Rädsla urholkar själen* svarar regissör Helle Rossing på några frågor om varför man förflyttar filmens handling till Sverige idag, och hur man översätter Fassbinders förfrämligande blick från film till Intimans teaterscen.

Fassbinder var en filmskapare som ansågs använda sig av vad som kallas för Förfrämligande eller Distanseringseffekt i sina filmer. Voiceovers, korta episodiska scener, kameravinklar som ramar in skådespelarna i bild och så vidare. Hur skulle du beskriva Förfrämligande för en modern publik?

– Förfrämligande, eller Verfremdung är ett försök att distansera publiken från det de ser och förhindra identifiering, för att skapa möjligheten att dra egna slutsatser. För mig handlar det mycket om att förhöja saker så att de kommer ut ur kroppen. Att titta på vad som egentligen sker och dra det till sin spets. Och visa att vi människor och det vi håller på med i grunden är absurt. Och inte försöka låtsas att det

vi ser inte är teater. För berättelsen ska inte bara hända på scen, den ska också hända i mötet mellan publiken och det de ser.

Vad skulle du vilja förfrämliga för publiken?

– Den här föreställningen handlar om rasism och den strukturen som vi alla är en del av. Så jag vill skruva upp nivån för att göra det strukturen absurd och på sätt få syn på den. När man arbetar med en berättelse psykologiskt så kan nästan alla handlingar bli förståeliga. Men när vi inte gör det blir de istället absurda och då får vi syn på dem på ett annat sätt. Och kanske är det på lång sikt så system faller samman.

Du är också inspirerad av den relation som fanns bakom kameran mellan Fassbinder och skådespelaren El Hedi Ben Salem, som var väldigt turbulent och slutade tragiskt i synnerhet för El Hedi.

– Ja det var problematiskt på en massa sätt. Och många känner till Fassbinder och vet en massa om honom och att han är den här stora geniförklarade regissören, medan El Hedi vet man knappt någonting alls om. Ens att de hade en relation.

Och El Hedi var med i tio av Fassbinders sexton filmer, men fick aldrig säga sina egna repliker.

– Det stämmer. På ljudspåret lät Fassbinder en vit tysk man dubba El Hedis repliker med en fejk-brytning. Det vet man ju inte varför han gjorde, om han talade för dålig tyska, eller

för bra tyska eller bara inte den rätta invandrartyskan. Det har vi arbetat för att återskapa i vår uppsättning.

Jag upplever att Fassbinders konstnärskap är laddat av erotik, även filmer som inte innehåller så mycket explicita intima scener. I den här filmen har kameran ett, ska vi säga, törstande förhållande till karaktären El Hedi och hans kropp.

– Ja och jag har förhållit mig till Fassbinders blick på El Hedi i den här uppsättningen och försökt hitta ett sätt att återskapa den. Det finns ju det här begreppet *The Male Gaze* som är viktigt inom feministisk teoribildning, men senare har också begreppet *The White Gaze* uppkommit. Och den vita blicken är inte bara diskriminerande och nedgörande på den svarta mannen, den är också exotifierande och sexualiserande. Och de två verkar samtidigt för att skapa den rasistiska strukturen vi lever i.

Fassbinder har sagt i en intervju om karaktärerna Emmi och El Hedi att så länge de är under attack utifrån så får de aldrig möjlighet att möta sina egna inre konflikter och olikheterna dem två emellan. Det är när den hårda omvärlden börjar acceptera dem som sprickorna mellan dem börjar uppenbara sig.

– Ja när de står emot yttre motstånd har de en enad front som de aldrig sviker. De upplever nästan inga skillnader. Sen släpps Emmi tillbaka in i samhället betydligt mycket mer än El Hedi och där börjar de skilja sig för de tvingas

se att ”Jag är inte samma som du”. Vi är olika för vi blir sedda olika och då faller de isär. Det är rätt fruktansvärt för det ställer frågan om de någonsin kan mötas. Och där det tar slut är det tydligt att det aldrig kan hända. Att det är dömt att misslyckas.

Var det en mörk profetia? Såg Fassbinder in i framtiden för sitt eget förhållande med El Hedi utan att han visste om det?

– Ja, det tror jag. De gjorde slut kort efter inspelningen och därefter stack El Hedi ner två män på en bar innan han flydde till Frankrike. Kanske är Fassbinders sista film *Querelle* dedikerad till honom.

Vill du ta chansen att berätta en mer hoppfull berättelse?

– Jag tror att även idag hade det varit väldigt tuft för Emmi och El Hedi. Det är därför vi har försatt handlingen till nutid i Sverige. Strukturerna finns fortfarande. Men genom att dissekera och dra ut på de här strukturerna och processerna till sin spets och genom att förfrämliga dem och göra dem absurda kan vi åtminstone synliggöra dem och bli medvetna om att de finns där.

**ANTON ELMGREN,
DRAMATURG**

RÅDhuset

FASSBINDER

– REBELLEN SOM UTMANADE KONSTEN OCH SAMTIDEN

Hans filmer och pjäser har en självklar plats i den samtida konsthistorien och var en del av “nya vågen” som bidrog till filmens utveckling under 1970-talet. Rainer Werner Fassbinder var regissören som vågade visa upp det sårbara, utsatta hos människan och lyfta kontroversiella ämnen. *Rädsla urholkar själen* var hans stora filmgenombrott 1974. Berättelsen om Emmi och Alis kärlekshistoria över gränserna berörde publiken och synliggjorde rasismen i efterkrigstidens Europa.

FRÅN TEATER TILL FILM

Den tyske filmregissören Rainer Werner Fassbinder är känd för filmer och pjäser som *Petra von Kants bittra tårar*, *Maria Brauns äktenskap* och *Rädsla urholkar själen* under 1970-talet. Han var en kontroversiell filmskapare på sin tid i Västtyskland på grund av att han vågade ta upp ämnen som var tabu att prata om. Filmerna och pjäserna är politiska porträtt av utsatta, utnyttjade människor och centrerar kring ämnen som sexualitet, klass, utanförskap, ensamhet och makt i efterkrigstidens

Västtyskland. Det var ett utforskande av samtiden som då var för kontroversiellt i hemlandet men nådde desto större framgångar utomlands.

Samma status som Bertolt Brechts politiska teaterörelse, som dominerade fram till 1960-talets mitt, hade Fassbinder i den tysktalande filmen under sina produktiva år. Ändå var han alltid något av en outsider. Till skillnad från många andra filmskapare kom han just från teatervärlden och som en av den nya tidens dramatiker hade han ett annat perspektiv när han gav sig in i filmbranschen. Under bara ett decennium, från 1969 fram till hans död, producerade han ett fyrtiotal filmer, TV-produktioner och pjäser.

EN POLITISK RÖST

Fassbinder föddes 1945 i Bad Wörishofen, Bayern och gick bort 1982 i München vid bara 37 års ålder. En konsekvens av ett kaotiskt privatliv med eskalerande drogmissbruk och alkoholism. I teatervärlden anses Fassbinder idag definitivt som en av de

viktiga moderna dramatiker. Han var en av de tongivande politiska rösterna i efterkrigstidens Tyskland. Ofta använde han sina egna erfarenheter som inspiration. Fassbinder var en rebell både i sitt yrke och sitt privatliv. Han levde i ett okonventionellt äktenskap och hade flera relationer med både kvinnor och män. En röd tråd man kan se i hans verk utöver temana är att han ofta skrev kvinnliga huvudkaraktärer. Ofta spelade han också själv en liten roll framför kameran.

DET STORA GENOMBROTET

Allt eftersom han gjorde fler filmer lämnade Fassbinder teatern, men den spelade en viktig roll i hans konstnärskap och öppnade dörrar mellan de två världarna. Det stora internationella

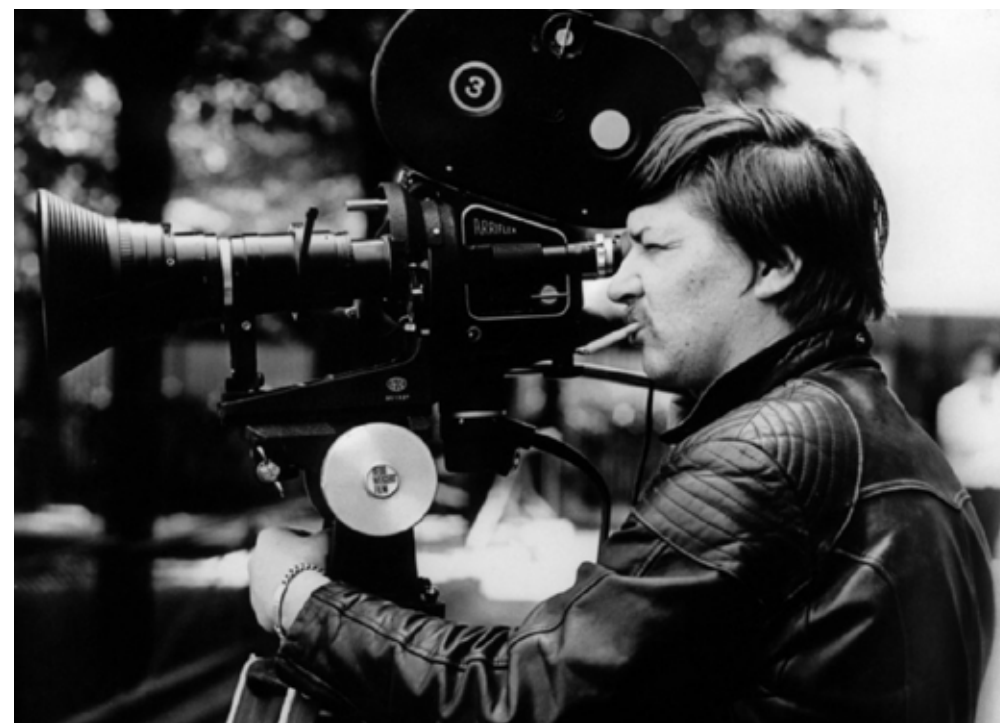
genombrottet kom med filmen *Ali: Rädsla urholkar själen* 1974.

Filmen och pjäsen är ett slags modern Romeo och Julia-saga i arbetarklassen i vår tid. I Sverige spelades den senast 2015 på Stockholms stadsteater i regi av Nadja Weiss.

Detta var också en personlig film för Fassbinder eftersom han och El Hedi ben Salem som spelar Ali hade en kärleksrelation under flera år. Salem blev dubbad i filmen och fick inte höras med sin egen röst. Några år efter arbetet med *Rädsla urholkar själen* tog Salem sitt eget liv efter en turbulent tid.

JULIA JARVI

Källor: Wikipedia, Fassbinder Foundation

**”DU ÄR
EN FRI
MÄNNISKA.
DU KAN
GÖRA SOM
DU VILL.”**

**”NU HAR DET GÅTT FÖR
LÅNGT. VAD SKA HON
MED HONOM TILL?”**

SUFFLÖR & PRODUKTIONSASSISTENT

Ellen Nilsson

INSPICIENT Kristian Larsson

PRODUCENT Isabella Posse Boquist

SCENMÄSTARE Kalle Magnusson

BITRÄDANDE SCENMÄSTARE

Piotr Kassaraba

LJUSTEKNIKER

Martin Lögdström, Sara Hansson

LJUDTEKNIKER Harald Gagge

VIDEOTEKNIKER Jimmy Nilsson

REKVISITÖR Linda Täck

REKVISITA PRAKTIKANT

Miranda Borgkvist

KOSTYMKOORDINATOR Andrea Stenman

SKRÄDDERI Andrea Stenman,

Marie Jonsson, Max Oswald Denizou,

Mariane Josefsson

SKRÄDDERI PRAKTIKANT

Linnea Jansdotter

KOSTYMSERVICE Jessica Kiaer

SCENOGRAFISK PROJEKTLEDARE

Paula Sjöblom

KOORDINATOR SMEDJAN

Petter Ekström Forsberg

KOORDINATOR DEKORMÅLERI

Björn Nyström

KOORDINATOR SNICKERI

Johan Germansen

KOORDINATOR TAPETSERI Ida Enebro

SPECIALEFFEKT Magnus Nilsson

DEKORATELJÉCHEF Patrick Becker

MARKNADSKOORDINATOR &

PROGRAMREDAKTÖR Carin Hebelius

FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF

Emmalisa Pauly

PORTRÄTTFOTOGRAF Johan Sundell

PROGRAMLAYOUT Isabel de Jounge

TRYCK Exakta Print AB

MARKNADSCHEF Jenny Bång

CHEFSPRODUCENT Lisa Ericstam

TEKNISK CHEF Jerker Pyron

CHEF KOSTYM- OCH MASKAVDELNINGEN

Paola Billberg Johansson

FÖRESTÅNDARE KOSTYMSERVICE

Gyöngyi Balázs

LJUSANSVARIG Stuart Bailes

STÄDLEDARE Rinna Löfgren

EKONOMICHEF Anette Zetterlund

CHEFSASSISTENT Josefin Beischer

TEATERCHEF OCH ANSVARIG UTGIVARE

Kitte Wagner

En referensgrupp har deltagit

i repetitionsarbetet, bestående av:

Per Bengtsson, Mosahar Mosahar, Eva Dall

Reimers, Lena Fogelberg, Selma Yousif

Mesbah, Inger Aparicio, Mary-Anne Buyondo,

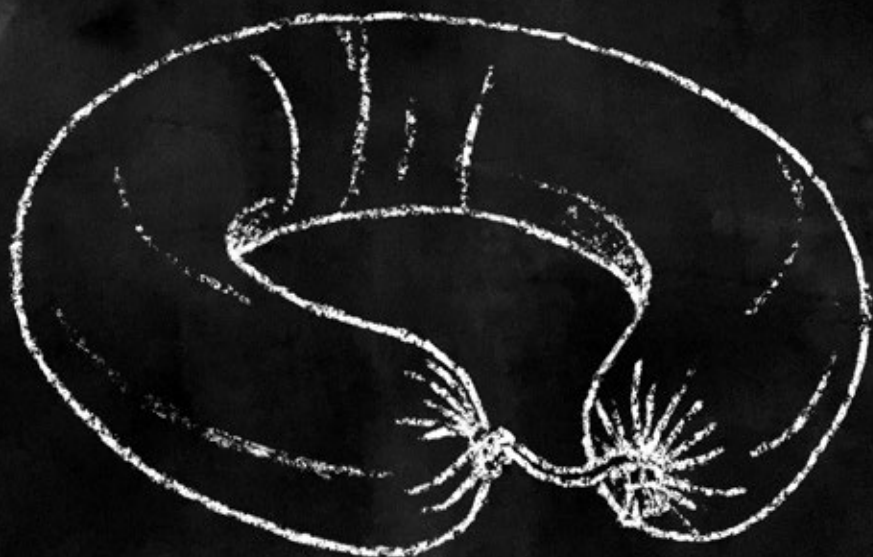
Maria Alvarado Kristensson, Aida Al-Akrawi,

Joakim Daun

**FOTOGRAFERING OCH
LJUDUPPTAGNING ÄR
AV UPPHOVSRÄTTSLIGA SKÄL
EJ TILLÅTEN. VAR VÄNLIG STÄNG
AV MOBILTELEFONEN.**

Malmö Stadsteaters verksamhet
finansieras i huvudsak med bidrag från
Malmö Stad och Region Skåne (inkl
Staten via kultursamverkansmodellen).

MALMÖSTADSTEATER.SE